

EWANJELIJA (2525) *sb f*

ewanjelija (2519), **ewanjeleja** (3), **awenjelija** (1), **wanjelija** (2); ewanjeleja *BielŻywGlab*; ewanjelija : ewanjeleja *Leop* (81 : 1), *BielKron* (13 : 1); ewanjelija : awenjelija *BiałKat* (14 : 1); ewanjelija : wanjelija *SkarŻyw* (97 : 2) [*formy awenjelija i wanjelija mają znaczenie pejoratywne*].

-ge- (1234), -ye- (761), -ie- (428), -gie- (24), -gye- (2); *skróty*: ew. (13), ewan. (23), ewang. (38), ewange. (2), ewangel. (4), ewaniel. (1), ewangeli. (1).

Oba e oraz pierwsze a jasne, końcowe a pochylone; w ewanjeleja trzecie e prawdopodobnie pochylone; w awenjelija pierwsze a jasne.

sg N ewanjeliją (848). $\diamond$ *G ewanjelijój* (778), ewanjel(e)ji (1) *BielŻywGlab*, ewanjelije (1) *OpecŻyw*: ~ -ój (22), -(e)j (756). $\diamond$ *D ewanjelijój* (70), ewanjeliji (2) *BierRaj*, *SeklKat*; ~ -ój (3), -(e)j (67). $\diamond$ *A ewanjeliją* (381). $\diamond$ *I ewanjeliją* (61). $\diamond$ *L ewanjelijój* (309), ewanjeliji (13); -i *OpecŻyw* (6), *OpecŻywPrzedm*; -ój :-i *SeklKat* (1 : 2), *KromRozm I* (8 : 1), *KrowObr* (8 : 3); -ój (5), -(e)j (304). $\diamond$ *pl N ewanjelije* (28); -e *SarnStat* (1), -é *MurzNT* (2), -(e) (25). $\diamond$ *G ewanjelij* (12), ewanjel(e)j (2); -ij *TarDuch*, *KromRozm II*, *LatHar*, *WujjVT* (7), *SarnStat*, -(e)j (1) *BielKron*; -ij : -(e)j *Leop* (1 : 1). $\diamond$ *A ewanjelije* (8); -e (1), -(e) (7). $\diamond$ *L ewanjelijách* (11); -ách (8) *KromRozm II* (5), *KromRozm III*, *BielKron*, *RejPos*, -ach *WujNT* (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Dobra nowina, wiadomość; nauka Nowego Testamentu głoszona przez Chrystusa, apostołów i kościół katolicki; evangelium Vulg, PolAnt; τὸ εὐαγγέλιον proprie sonat bonum nuntium sic vulgo Evangelium dicitur historia de Christo Domino, cuius initium ducitur a nuntio caelesti Cn [Evangelium, Latine bonum nuntium – dobre, wesole, a wdzieczne poselstwo a oznajmienie albo zjastowanie Mącz 109a; evangelium – wesole zwiastowanie Calep] (1108) : TarDuch B6; lgać nie flufza nam [...] wiedząc iż nam wśzelka lęz zapowiedziana przykazanim Ewangeleij *BielŻywGlab nlb* 11; *WróbŻółt* Q5, V6, Z6v, gg8, nn5, tt3v; *SeklKat* X2; *KromRozm I* H2v [2 r.], Iv [2 r.], Lv; *MurzHist* G3v, R4v [2 r.], S; *MurzNT* 43v, *Mar* 1/15; Toć yeft Ewányelia którą Apoštołowye y potomkowye ich [...] biskupi y kápłani wśyfłkyemu śwýátu y wśsem wyekom yákoby przez ręce podáli z pomocą Páńfką *KromRozm II* c; A nic inego nye yeft tá to Ewányelia yedno dobre á zbáwyenne pośelstwo od Bogá *KromRozm II* c3, c2, c2v [4 r.], c3, g2, n2v [4 r.], t2v [2 r.]; [*Apostołowie*] chcąc ewányelią fwyát nápoić/ częłci fwyátá myędzy łobą rozdzýelili byli *KromRozm III* N7v, B7v *marg*, B8, E, F3, F5 (8); *LubPs* F2v *marg*, F4 *marg*, G4 [3 r.], G4v *marg*, L (11); Tu flýłzyłz/ co ieft Ewánielia. Barzo krotki ortel/ ále wiele w łobie zámyká/ s ktorego możelz obátzyć iż Ewánielia nie inźzego nieieft/ iedno moc Boża/ ku zbáwieniu/ wśzelkiemu wierzącemu *KrowObr* 43, B, 43 [2 r.], 45, 46, 48v (17); *Leop Mar* 1/15, *Rom* 10/16, 16/25, *Gal* 1 *arg*, *Eph* 3/6 (8); A wedle tey Ewánieliey przez zbáwiciela nászego nam podáney/ tákże náuk Apoštołkich/ y Ceremoniy tákowych będziem vzywác *BibRadz* I *2v, *4, 436 *marg*, II 64v *marg*, *AcZ* 12 *arg*, 1. *Cor* 9/23 (14); *OrzRozm* B [3 r.]; wierzy ten Krol w Kryftulá y Ewángieliey/ wśzákże nie po Rzymfku. *BielKron* 462, 143, 157, 202 [2 r.], 203, 210 (10); *GrzegRóżn* J4v; *OrzQuin* N3v [2 r.], N4, S2v; *SarnUzn* G8; *RejAp* 87v, 120v [2 r.], 121 [2 r.], 168v, Ee (9); *RejPos* 118v, 128v, 214v, 302v [2 r.]; *BiałKat* 171, 178v; *GrzegŚm* 10, 56; Ewángelia wśyfłtká Kroleftwem śie niebiełkim kończy: y dla niego bywa kazána. *KuczbKat* 385 *marg*, 10, 210,*

285, 290, 305 (8); Widząc ia iż iednąż Ewányelia iest/ ále ią roznie wykłádáią/ á tak niewiem komu wierzyć. *RejZwierc* 259, 259, Bbb2; Náoftátek iefli Trádycye odrzucaćie/ tedy y Ewángelią vtráćicie: ábowie^m ni fkąd inąd iedno z Trádyciey á z podánia Kościelne⁸⁰ wiedzieć możecie że to á nie infze iest práwe słowo Boże. *WujJud* 43v; ále rewokuiąc Berengáryus swoie odłzczepieńtvo/ tak wierzy y wyznawa iáko y Papież Nicolaus/ y święte Concilium świádecwty z Ewángeliey y z Apoštołkiey náuki iemu deklárowáli y podáli *WujJud* 171, 28, 43v *margin*, 62, 68v [2 r.], 79v (38); *WujJudConf* 78, 79, 232; *RejPosRozpr* b4 [2 r.]; *RejPosWstaw* [143³]; A rozność tá nie tylko iest miedzy zakonem á Ewánielią/ ále też miedzy lámym Chrístufem y Moyżefzem. *CzechRozm* 94v; Cokolwiek fie z zakonu z Pálmw y Prorokow z Ewánielią zgodzi/ to wśyftko wiernym służy/ y vzywác to⁸⁰ máią. *CzechRozm* 96, 82v [2 r.], 83 [2 r.], 83v, 91, 93 (41); Coż to tedy zá wolność będzie/ która iest [...] y przeciwko Ewánieliey? *ModrzBaz* 141; áby Piotr s. ná wzor P. Iezufá (ktory tylo żydom kazał/ ktorym pierwey Ewánielia poślaná iest) od żydow nie odchodził *SkarJedn* 95, 45, 95, 111, 342; A gdy Apoštołowie rozność mieli Ewánielią y zbáwienie świátu wśyftkiem: Philippowi świátemu dośtála fię Azya y ziemiá Tátárfka *SkarŻyw* 385, 40, 71, 114, 180, 364 [4 r.] (12); [Chrystus] kazał Ewánielią przepowiedáć/ nie morduiąc/ áni przesláduiąc tych ktorzy Ewánieliey nie byli poślužni/ ále fię od nich odłęczyc. *CzechEp* 336, *2, 14, 32, 79, 306 (8); nie do dzieći bowiem Chrístus Pan z Ewánielią pośłał vcznie swoie: ále do tákowych/ ktorzyby mogác słućhác/ wierzyć/ y poślužni być mogli. *NiemObr* 146, 5, 12, 14, 16, 35 (16); *ReszPrz* 23, 48 [2 r.], 49, 55 [2 r.], 57 (11); *ReszHoz* 123, 124; iuż fię tu ludźi rozmáitých przeminęło [...] ktorzy [...] áni infzey Ewángeliey znáią/ okrom tey/ którą im s. Piotr y s. Páweł Apoštołowie Boży opowiadáli *ReszList* 189, 154; *ArtKanc* E13v, K, L3; y dwoie cudá w pięćiorgu y siedmiorgu chlebá/ dla tey wiáry vtwierdzenia w Ewángeliey vczyniono. *LatHar* 188, 90, 127; Przez Ewángelią nie rozumiey tylko piśmá czterzech Ewángeliśtow: ále wśyftkie piśmá Apoštołkie/y cokolwiek iedno Pan Chrístus woił [!] ábo czego vczył. *WujNT* 155; A temu ktory może was vtwierdzić/ według Ewángeliey moiey y przepowiedánia Iesu Chrístufowego *WujNT Rom* 16/25, s. 40, 63, 103 [2 r.], *Mar* 8/35, s. 155 [3 r.] (66); Vtwierdźcie Confederácią y Proces iey: odwoływáiąc fie też w tym ná Bogá/ y Ewángelią iego. *PowodPr* 43, 22, 23, 43, 49, 66; o czym y pierwfzy káznodzieiá Ewángeliey Ian Krzćiciel ludźie vpewniał *SkarKaz* 1b, 83a, 122b, 240a [3 r.], 241b, 311a (17); *SkarKazSej* 665b, 686b.

ewanjelija kogo, czyja (83): Ktora iest wedle chwalebney Ewánieliey błogóśławionego Bogá/ która mnie iest zwierzóná. *BibRadz* 1.Tim 1/11, I*2v; *WujNT Rom* 1/9, 1.Tim 1/11. Cf »ewanjelija Boża«, »ewanjelija Chrystusowa«, »ewanjelija pańska«, »ewanjelija Rzymskiej Konfesyjej«.

ewanjelija czego [= o czym] (21): idźcie/ po wśyftkim świecie/ powiedaćie ewángelią łáski moiey wśyftkim lvdziám [Vulg *Mar* 16/15] *SeklWyzn* d3; *LubPs* Bv; *Leop* 1.Tim 1/11; *RejAp* 136; *WujJud* 87v; *CzechRozm* A6v; *CzechEp* 381; *NiemObr* 84; *WujNT Act* 20/24, *Eph* 6/15, 1/13, 2.Cor 4/4; *SkarKaz* 637a. Cf »ewanjelija krolestwa«.

ewanjelija o kim (1): A iżby vporem/ prześládówániem/ á okrucieńtvm swym/ mogli záwściágnąć od opowiedánia prawdziwey Ewányeliey o Pánie Krístufie/ ony wierne káznodzieie *RejPos* 21v.

W porównaniach (3): machometh w swych kfyągach ktore prześzwál alchoran ktore v turkow fá yako Ewanyelya tak mouy *PatKaz* I 10; *BiałKat* 326; *WujJud* 158.

W charakterystycznych połączeniach: ewanjeliją objawiać (2), oznajmować (2), zanieść, zwiastować; ewanjeliję objawienie (3), szafowanie; ewanjelija uczy (5).

Zwroty: »kazać ewanjeliją; kazanie ewanjeliję« = *praedicare Vulg* [szyk zmienny] (14; 11): Ián Ewanjelista/ bo Ewanielią nápirwey kázál. *OpecŻyw* 48, 173 [2 r.]; *WróbŻółt* Q3; *KromRozm II* x2v; *KromRozm III* E_v, N3_v; *KrowObr* 43, 109_v; *Leop* *2_v, *Eph* 3 arg; *KuczkbKat* 385; *WujJud* 87_v; Pierwsze kazanie Ewánieliey niźli pińanie. *SkarŻyw* 363 marg, A4, 310, 407, 435, 517 (9); *ArtKanc* G16_v; *WujNT Mar* 16/15; *SkarKazSej* 687a.

»powiadać (a. powieść, powiedzić, opowiadać itp.) ewanjeliją; powiadanie itp. ewanjeliję« = *evangelizare, praedicare Vulg* [szyk zmienny] (114; 70): *TarDuch* B2_v; *SeklWyzn* d3; *MurzHist* L4_v; *MurzNT Matth* 24/14, 26/13, *Mar* 1/14; *KromRozm II* b3, c, c2_v, v4_v; *KromRozm III* D2; *LubPs* A2, D_v, D4_v, F2_v marg, L (11); Nie rzekł im [Chrystus]. Idąc po wżyftkim świcie/ przepowiedaycie/ wftawy/ Reguły/ Dekretały/ y infze ludzkie wymyfly/ ále Ewánielią. *KrowObr* 43, C4_v, 4, ll_v, 20, 43, 44_v (14); *Leop* *2_v, *Mar* 1/14, 14/9, *Luc* 4/18, *Gal* 1/8 (9); y w wielu miałteczkach Sámárythánfkich Ewánielią opowiedáli. *BibRadz Act* 8/25, I 303_v, II 64_v marg, *Act* 8/40, *Gal* 4/13, I. *Thess* 2/2 (9); *BielKron* 233_v; *RejAp* 16_v, 77, 120; idźcież po wżyftkiemu świáthu róspowiedáiąc Ewányelią/ to iest to nowe/ zyáwienie miłofierdzia Bogá oycá niebieskiego/ y to nowe á wdzięczne pofelltwo/ ktorem ia wżemu świátu przynioł od niego. *RejPos* 118_v, 21_v, 136_v, 206_v, 234_v, 261_v (11); *BialKat* 166, 258_v; Bo tu Páweł S. nie niemowi o kluczách/ álbo mocy odpufzeżania grzechow/ iedno tylko o kazaniu y przepowiadaniu Ewángeliey *WujJud* 88, 220 [2 r.], 245_v [5 r.], *Mm8v*; *WujJudConf* 49_v, 188, 245_v; Idźcie po wżyftkim świcie/ á przepowiadaycie Ewányelią káždemu ftworzeniu [*Vulg Mar* 16/15]. *RejPosRozpr* c2, cv, c2, c3 [2 r.]; *RejPosWstaw* [143³]; *CzechRozm* 97, 187_v, 188_v, 257_v, **2_v, **4; *SkarŻyw* 231, 536; *CzechEp* 116, 208, 217, 331, 336; *NiemObr* 38 [3 r.], 39 [2 r.], 65, 86, 90 (10); także zdroźnie Ewángeliją powiádano/ zdroźnie wierżono/ fałzywie chrzcżono *ReszPrz* 98; *LatHar* 330, 689; *WujNT* 13, 40, 103 [2 r.], *Matth* 4/23, 9/35 (69); *PowodPr* 38; *SkarKaz* 240a.

»ewanjeliją (nie) przyjąć (a. przyjmować)« = *evangelizari Vulg* [szyk zmienny] (9): *MurzNT Luc* 7/22; *KrowObr* 223; Iełże Królestwo Polłkie z Królem fwym Ewányeliéy iefzcie nieprzyięło/ tedy Bogá nie zna *OrzQuin* N4; *RejPos* 11; Może y Pogánin przyjąć álbo nieprzyjąć Ewángelią/ y náłchnienie Duchá świętego *WujJud* 66; *RejPosWstaw* [143⁴]; *NiemObr* 114; Iż ślepi widzą/ chromi chodzą/ [...] vbodzy Ewángelią przyimuią *WujNT Luc* 7/22, *Matth* 11/5.

»ewanjeliją rozgłaszać (a. rozgłosić); rozgłaszanie (a. (roz)głoszenie) ewanjeliję« [szyk zmienny] (4; 5) : Piotr z Páwłem miał zmwę/ áby on tylo żydom á Páweł pogánom Ewánielią rozgłafzał. *SkarJedn* 95; *NiemObr* 8; BOże/ któryś błogofławionego Márká Ewángeliłtę twego/ łáfką rozgłafzania Ewángeliey twoiey wflawił *LatHar* 429, 571, 704; *PowodPr* 4; *SkarKaz* 240a [2 r.], 241b.

»roznosić (a. roznieść) ewanjeliją; rozniesienie ewanjeliję« [szyk zmienny] (4; 1): bo oni po świcie róspofżeni roznieśli Ewánielią po rozmaitych krolestwách *SkarŻyw* 536, 517, 536; *ReszList* 182; po rozgłofżeniu/ y roznieśieniu Ewángeliey po świcie wftáło báłwochwálltwo *WujNT* 479.

»ewanjeliją rozsiewać (a. rozsiać); rozsiewanie ewanjeliję« [szyk zmienny] (4; 3): *BielKron* 144_v; Krol Gránátfki Máchomá [...] pińał liłt do niego/ profżąc áby do iego páńftwá przyłzedł/ á Ewánielią

wolnie ludu iego rozśiewał. *SkarŻyw* 310, 113, 362 [2 r.]; Apoštołom w rozśiewaniu Ewángeliey pomagał P. Bog *SkarKaz* 241b; *SkarKazSej* 679b.

»rozszyrzyć (a. rozszyrzać) ewanjeliją; ewanjelija rozszyrza się; rozszyrzenie ewanjelijej« [szyk zmienny] (4; 2; 2): Rozszyrzenie Ewányeliej przez Apoštoły śwýte/ y przez wierne káznodzyeie. *LubPs* E3 marg, E2V marg; *RejAp* 63, 135; *RejPos* 259v [2 r.], 260v; Inadz z zrzádenia Boskiego/ áby sie tak Ewángelia tym wiécey rozszerzyła *WujJud* 128v.

»ewanjelijej uczyć (a. nauczać)« = *evangelium praedicare Vulg* [szyk zmienny] (24): *WróbŻolt* Vv; *SeklKat* L3v, Z3; By też Anioł zniebá łtąpił/ y infzey Ewánieliey vtzył/ ma to być przekłétwo [Vulg Gal 1/8] *KrowObr* 85v, C4v, 75v, 87, 89v, 93 (8); *WujJudConf* 151; iż też Ewánielia ktorey on náuczał/ y náuczać rofkazał/ ieft słowem Bożym? *CzechRozm* 186v, 257, 257v [2 r.], 267, *3; *NiemObr* 18; *ArtKanc* G14, G16v; Ewángelia vczy y wierzyć y czynić. *WujNT* 431 marg, 126, 1. *Cor* 9/18.

Wyrażenia: »ewanjelija Boża« = *evangelium Dei Vulg* (11): coż zá koniec będzie tych kthorzy nie wierzą Ewángeliey Bożey? *Leop* 1. *Petr* 4/17; *BibRadz* 1. *Thess* 2/2, 8, 9; *WujNT* *Rom* 1/1, 15/16, 2. *Cor* 11/7, 1. *Thess* 2/2, 8, 9, 1. *Petr* 4/17.

»ewanjelija (Pana) Chrystusowa (a. Krystusowa); Krystusa Syna Bożego (a. Pana Zbawiciela naszego); Pana naszego Jezusa Chrystusa; Jezusa Krystusa; Chrysta Pana« = *evangelium Christi, evangelium Domini nostri Iesu Christi Vulg* [szyk 61 : 1] (55; 2; 2; 2; 1): *KromRozm* II c2; Opowyedánye Ewányeliey Kriřtułá Pána zbáwicielá nášzego. *LubPs* Lv marg; *KrowObr* 55v, 161v; *Leop* Gal 1/7; *BibRadz* I*2; *BielKron* 266v; *BialKat* 56; *GrzegŚm* 29, 46, 48, 58; *WujJud* B5v, 78v, 79v–81 źp; *WujJudConf* 88v, 151, 156; Nic mię nie wřtyd Ewányeliey Iezułá Kryřtułá/ gdyż ieft mocą Bożą ku zbáwieniu káždemu wierzącemu. *RejPosRozpr* c4, c2; Roznoř zakonu Moyřelzowego á Ewánieliey Chriřtułowej. *CzechRozm* **4v, A7, 93, 93v, 94v [4 r.], 252 (12); *SkarŻyw* 364; *CzechEp* 116, 153, 168, 169, 336; *NiemObr* 18, 114; CEcyliá Pánná wielebna/ záwždy Ewángelią Chryřtá Pána w řercu řwoim nořilá *LatHar* 467; Rozgłáfzáiác wřzędy Ewángelią Pána Chriřtułowę. *WujNT* 571, 431, 444, 521, *Rom* 1/16, 15/29 (20); *SkarKaz* 83a.

»głos ewanjelijej« (4): *WujJudConf* 156, 220; á głofu Bożego/ głofu pokoju y Euángeliey/ y miłości Chryřtułowej wřłuchayćie. *SkarJedn* 366; *ArtKanc* L3v.

»jasnoř ewanjelijej« (1): Iáfnóř tedy Ewánieliey ř. prawđziwie řwieći w řercách wřzytkich wierzących *NiemObr* 84.

»ewanjelija krolestwa (Bożego)« = *evangelium regni Dei Vulg* (8): przyřzedł Iefus do Gálileiei/ przepowiedaiác Euangelją krolestwa Boże⁹⁰ *MurzNT* *Mar* 1/14, *Matth* 24/14; *KromRozm* III Ev; *Leop* *Mar* 1/14; Y obchodźil Iefus wřzytkę Gálileą/ náuczaiác w boźnicách ich/ y przepowiadaiác Ewángelią krolestwá *WujNT* *Matth* 4/23, *Matth* 9/35, 24/14, *Mar* 1/14.

»nauka ewanjelijej« (37): *WróbŻolt* H3v, V8, Z4, tt2; Szczyra á zdrowa náuká Ewányeliey/ á práwe wżywánye řwyatořci. *KromRozm* III B7v, Cv, C2, C2v, E7v, E8v (9); *LubPs* C2v, V2v, aa4v, bbv marg; *KrowObr* 48v [3 r.], 71, 78, 119, 126v, Tt2v; *BibRadz* II 120v marg; *BielKron* 198; *WujJudConf* 22; *RejPosRozpr* b4v; *RejPos* [143³]v; *SkarŻyw* 462; *CzechEp* 130; *WujNT* [48²], 476 marg, 671 marg; *SkarKaz* 83a, 241 marg.

»nowina ewanjelijej« (l): A tać íprawiedliwość ieft nawefelíże pofelítwo a nowina Ewangeljiéi S. *MurzNT* 3v.

»owoc ewanjelijej« (1): Tym ie nápomina áby czekáli áz íię okaże owoc Ewánieliiey. *BibRadz* II 9v *marg*.

»ewanjelija pańska« (5): tedy thu ílyfzymy íż Ewányelia Pánílka ieft wieczna *RejAp* 119v, 165v; *RejPos* 259v, 262v; *LatHar* 75.

»poselstwo ewanjelijej« (3): *MurzNT* 3v; vmárli wítawáią/ á vbodzy wefołe pofelítthwo Ewányeliey prziyumią [*pauperes evangelizantur Vulg Matth* 11/5] *RejPos* 8, 1.

»prawda ewanjelijej« = *veritas evangelii Vulg* [szyk 35 : 1] (36): *SeklKat* M2v; *LubPs* Bv, E2v [2 r.], Gv, N2v [2 r.], P4v *marg* (19); *KrowObr* 99 v; *RejAp* 165; *RejPos* 1, 8, 260; *KuczbKat* 285; *WujJud* 117; *RejPosRozpr* c3; Obaczyfz wálzá Kx. M. íż prawdá Ewánieliey y náuká bogonoínych oycow S. przy nas ieft *SkarJedn* A5v, 82, 224, 276; *SkarŻyw* 147; *WujNT Gal* 2/5, 14, *Col* 1/5.

»prawdziwa, prawa ewanjelija« (12 : 4) A tać íprawiedliwość ieft nawefelíże pofelítwo a nowina Ewangeljiéi S. i prawá Ewangeljá/ Do którúi nás woła wízyftko pímo S. *MurzNT* 3v; *RejPos* 21v [2 r.]; *GrzegŚm* 58; *RejPos* c4; *ReszPrz* 11, 72; *WujNT* 652; Prawdziwa Ewángelia/ iednáka zázwdy y zgodna ná kázdym mieyfcu y zá morzem y w Indyách zázwdy iedná/ íáko prawdá iedná ieft. *SkarKaz* 241b, 240a, b, 241b [3 r.], 242a, 000ob.

»ewanjelija Rzymfkiey Konfesyjej« (1): Tá tedy Ewángelia/ nie Augípurfkiey ále Rzymfkiey Confelíyey/ przepowiedána ieft po wízytkiemu íwiátu *WujNT* 103.

»słowo ewanjelijej« = *verbum evangelii Vulg* [szyk 27 : 1] (28): *LubPs* cv, G4, P4, R3v, T2v (8); á wízakofz nietzytánie ílow Ewánieliey nas zbawia [...] Tylko íam Kryftus *KrowObr* 161v, 97v, 161v; *BialKat* 258v, 298v; *GrzegŚm* 33, 48, 52; *RejPosWstaw* [143³]; *SkarJedn* 63, 74, 218, 303; Tákíe y inne Ewánieliey S. íłowá/ gdy chodząc po wííách y miaftách rozíiewał *SkarŻyw* 356; *CzechEp* 35; *ReszList* 154; *ArtKanc* L3; Ktorzy od Páwła í. przyiáwízy íłowo Ewángeliey/ ítátecznie ie záchowáli *WujNT* 681, 440, *Act* 15/7.

»stara ewanjelija« [szyk 4 : 1] (5): y wolę ábyície mię od téy ítaréy Ewányeliéy/ Krzeícíjáninem zwáli/ á níżli od onéy nowéy/ Ewányelikiem. *OrzQuin* B3v, B3y; *WujJud* 81 [2 r.]; *SkarKazSej* 682a.

»stroż ewanjelijej« (1): áni Ewángelija/ áni ítroż Ewángelijej kápłan/ od Pána Chryftułowych czáfów nígdy nie wítał. *ReszPrz* 102.

»światłość ewanjelijej« = *illuminatio evangelii Vulg* [szyk 9 : 1] (10): *WujJud* 2v, 117; á zápal w wielu ludží fercách íwiatło Ewángeliey twoiey y prawdziwą chwałę *WujJudConf* 243; gdzie náprzod Alexándryey/ Pentápolu/ Libiey [...] íwiatłość Ewánieliey wnioíł: y wiele duż ludzkich pozyfkował. *SkarŻyw* 362; *NiemObr* 84 [4 r.]; *WujNT* 2.Cor 4/4; *SkarKazSej* 703a.

»ewanjelija íwięta« [szyk 157 : 23] (180): *WróbŻolt* H3, H3v, Vv, Z4, aa5v; *SeklWyzn* f4; *SeklKat* M2v; Chwitayacz íię zynad Píjłmą Dawno ym s pamieczy wyíła Ich Swjęta Euangelia Pilny yey tez yako y yá Radíey by rady ná byli Aby íię ínych wylámili *RejKup* x5; *MurzHist* F2, L, L4v, P3v, S2v; *MurzNT* 3v, 58v, 178v *marg*; POważne á zacne prorocthwo o obiáwieniu prawdy Ewányeliey íwyętey *LubPs* N2v, A2, Bv, Cv, C2v, E2v [2 r.] (33); Przefto teífz S. Páweł Ewanielią Swiętą zowie/ przepowiedáníe íáfki y mowá poiednánia z Bogiem. *KrowObr* 44, A4v, Bv, C4v, 4, 44v [2 r.] (34);

BibRadz I *2v, II 77 marg; *OrzRozm* D4v, M3v; *BielKron* 3 [3 r.], 144v, 198, 203v; Y co iného Nowy Zakón iest/ iedno nie Ewányelia święta/ ná pięćioch ránách Páná Kryřtuřowych zbudowana? *OrzQuin* N2; *Prot* Cv; Oto řluchay/ iř řwiądectwo iego [Jezusa]/to iest Ewányelia řwięta iego/ náuká/ wola/ y řwięte pořtánowanie iego ma być v nas ták mocne *RejAp* 169, 87v, 165; *RejPos* 1 [2 r.], 8, 11, 12, 119 (17); *KuczKat* 245, 290, 385; *RejZwierc* 258v; *WujJud* 2v; ábyřmy wedle Apořtolřkiego podánia y náuki Ewángeliey ř. iedno Bořtwo/ Oycá y Syna y Duchá řwięte⁸⁰ w iednym á rownym Mágeřtaćie wyznawali *WujJud* 22, 219v, 220; *RejPosRozpr* b4v, c [2 r.] c3; *RejPosWstaw* [143³], [143³]v, [143⁴]; *SkarJedn* A*, 74, 82, 218, 224 (10); *Skarřyw* 80, 113, 147, 231, 297 (11); *CzechEp* 130, 340; *NiemObr* 65, 83, 84; *ReszPrz* 44, 55, 154; *ReszList* 182; *ArtKanc* G16v [2 r.], L3, L3v; *LatHar* 132, 199; *WujNT* 11, 440, 463, 522, 666 (9); *SkarKaz* 83a, 276a; ktorego [Boga naszego] nam řwiátłóć ř. Ewángeliey y z niebá obiáwiona wiárá Chřeřćijánřka przyniořłá. *SkarKazSej* 703a, 682a, 703b.

»tajemnica ewangelijej« = *mysterium evangelii Vulg* (4) : Iezu ktorys Ianowi ku řlodkiemu odpoczywaniu řwięte pierři dař, z ktorich wypływanie thaiemnicz Ewangeliey poczerpnął. *TarDuch* B8v; *LubPs* Z3; Ná thę rękę Bořą pátrřali záwřze y patrřą wierni/ w ktorey wřzytko to było co się okazało: Kryřtus Pan nářz naprzod/ táiemnicá Ewángeliey y powołanie Pogánow y ine rzczy. *Grzegřm* 45; *WujNT* Eph 6/19.

»wiara ewangelijej« (1): Gárdřili wiárą y náuką Ewángeliey řwiętey Zydowie *SkarKaz* 83a.

»zakon ewangelijej (řwiętej)« (3): *Wróbřolt* ee3, pp7; A iř w Zakonie Ewángeliey řwiętey/ tęż roznoć Káplánřtwá mořemy obáćzác *KuczKat* 245.

Szeregi: »Bog i ewangelija« (1): Nie moře tedy wedle Bogá y Ewánieliey řzkodřić řadnemu rzemięřłó/ gdy ie y vmie y onego gdy trzebá vřywa. *CzechEp* 64.

»Chryřtus i ewangelija« (13): To wiem iř trzebá [...] vwierzyć cále Chřiřtuřowi/ y Ewánieliey *CzechRozm* 259, A, 95v, 102v, 186v [2 r.], *v; *Skarřyw* 59, 92, 150, 517; *CzechEp* 33; A toć iest duřzę kłáć dla Chřiřtuřá y dla Ewángeliey. *WujNT* 155.

»ewangelija i kořćioł« [szyk 2 : 1] (3): *WujNT* 696 [2 r.]; Niewierni [...] plákác y nárzekác będą/ iř nie vwierzyli Ewángeliey y kořćiołowi *SkarKaz* 5b.

»ewangelija to jest krześćijanřtwo« (1): Dwá tyřiacá lat Z Ewaⁿgelia to iest S Krześćiańřtwem *BielKron* A6v.

»ewangelija a (i, albo, to jest) nauka (Kryřtusowa (a. Chryřtusowa), o prawdzie Chryřtusowej)« [szyk 8 : 3] (11): *SeklKat* M2v; *KromRozm I* E3v; A z kąd že tá vřtáwá? z Ewányeliey/ álbo náuki Kryřtuřowey? *KromRozm II* g2, k3, 14; *KromRozm III* B8v; Iř tá řwiátłóć prawdy/ á náuki/ á Ewányeliey s. iest iákař dziwna moc ku zbáwieniu cřłowiekowi nędznemu *RejPos* 338, 259v, 260v; *SkarJedn* 11; OBácź iáko Ewánielia y náuká o prawdzie Chryřtuřá Páná nářzego [...] vřty y kazánim řię Apořtolřkim po řwiećie wřzytkim řzerzyłá *Skarřyw* 363.

»ewangelija, (i) dobra (a. wesoła) nowina« [szyk 2 : 1] (3): Toć iest twoia Ewángelia y dobra nowiná/ Kołędá/ y Nowe láto twoie/ Narodzie nieřzczęřnego ládámá *Skarřyw* 1, 1; *ArtKanc* G16v.

»(ani) ewangelija i (a, ani) obietnice Boře« (4): *MurzHist* P3v; nye yeřteř vczęřtnikyem ewányeliey á obyetnic bořych. *KromRozm III* F3v, F3v; *KrowObr* 157v.

»ewanjelija, (a, to jest) dobre (a. nowe) poselstwo (miłości)« [szyk 5 : 1] (6): *KrowObr* 44; oświecił go Pan Bog rozumem przez dobre poselstwo/ to iest Ewanyelią *BielKron* 143, 3; Otho nieboraczku ciesz sie tym/ iżem ia iuz przyzedł vzdrowić flepotę y chromotę twoię/ á iżemci przyzedł s tą Ewanyelią á s tym nowym poselstwem *RejPos* 10, 305v; Thákże Ewánielia poselstwo miłości/ oznáymuie [*Pan*] národom ku wielkiej rádości *ArtKanc* N15.

»ewanjelija to jest to mocne (a. nowe) postanowienie moje (a. jego) [= *Chrystusa*]« (2): áby nic infzego nie powiedáli/ áni więcey przyczyniáli iedno Ewanyelią świętą/ to iest/ to mocne á iuz práwie vgruntowane postánowienie iego. *RejPos* 291v, 302v.

»ewanjelija i prawda (Boża a. Chrystusowa) [szyk 3 : 1]« (4): *KrowObr* 146; *RejPos* 259v; *WujJud* A6; To łą słowá Ewánieliey y prawdy Chryftusowej *SkarJedn* 63.

»reguła to jest ewanjelija święta« (1): którą [*regulę*] Kryftus Syn Boży z niebá przyniośł. Wkthorey Regule/ to iest/ Ewánieliey świętey/ iest doskonałe opifána náuká *KrowObr* 138.

»ewanjelija a (albo, i, to jest) słowo (Boże)« [szyk 12 : 3] (15): *KromRozm I* M; Gdzyeśz tey Ewanyeliey álbo słowá bożego ílukác mamy? yedno w pímye S. *KromRozm II* c3, a3v, f4, n2v; *KromRozm III* B7v, B8, Cv, F4, F4v, F5; *RejPos* 302v; My ácz wyznawamy/ że Ewángelia álbo słowo Boże nietylko sie w Písmie/ ále też y w Trádycyach álbo Podániu Apoftolfkim zámyka *WujJud* 29; Dwie żywe żenie mieć á rozwoody węzła małżeńkiego czynić/ to iest przeciw Ewánieliey/ y iáfnemu słowu Bożemu. *SkarJedn* 240, 78.

»Nowy Testament, (i) ewanjelija« (2); tákże y Teftament nowy Ewánielią Páná Kryftusowę/ na Polkú mowę dawšzy przełóżyć/ do czego Pan Bog podpomoc á poščzęścić mi w tey íprawie raczył *BibRadz I* *2; *CzechRozm* 82v. 5

»ewanjelija i wiara« [szyk 1 : 1] (2): A zász moc Ewángeliey y wiáry zowie duchem wolności y przyśpołobienia. *GrzegŚm* 56; *CzechRozm* 188v.

»nauka ewanjelijej abo wiara chrześcijańska« (1): Drogá Pánską zowie nánkę Ewángeliey, ábo wiárę Chrześćiánską. *WujNT* 476 marg.

»ewanjelija i wyznanie Krystusowe« (1): Muśi fye zábурzyć gdzye yeft ewángelia y wyznánye Kryftusowe. *KromRozm I* Dv.

»ewanjelija i (a. albo) (nowy) zakon (boży a. chrześcijański)« [szyk 2 : 2] (4): *KromRozm I* H2v; A gdyż tákyeż yeft słowo boże [*Stary Zakon*]/yáko Ewanyelia álbo zakon nářz krześcijáńki *KromRozm II* n2v; *SkarKaz* 310b; áby Chrześcijánom wolno było wśzędzie kościoły budowác/ y wolno zakon Boży y Ewángelią rozsiewác *SkarKazSej* 679b.

»ewanjelija święta to jest nowe zwiastowanie« (1): írodze im to przykázuiąc/ áby idąc po fwiátu nic inego nie powiádáli/ iedno Ewanyelią świętą/ tho iest/ tho nowe zwiáftowanie iego/ á nowe á wdzyęczne poselstwo *RejPos* A6.

W przen (22) : *SeklKat* L3v; Abowiem dla thegoć y vmárłym Ewángelią przepowiadano/ áby byli íádzeni wedłng ludzi w cíele/ a žeby żyli podług Bogá w Duchu. *Leop* 1. *Petr* 4/6; Tákyeć też y Pan (Iezus) postánowił/ áby przepowiadáče Ewángeliey/ żyli z Ewángelie. [*Vulg* 1.*Cor* 9/14] *LatHar* 127 [*przekład tego samego tekstu*: *SeklKat* L3v, *WujNT*, *PowodPr* 22]; *WujNT* 1.*Cor* 9/14, 1 *Petr* 4/6; *PowodPr* 22.

Zwroty: »służyć w ewangelijej« (1): iż iáko fyn oycu/ [Tymoteusz] zemną flúżył w Ewángeliey [mecom seroivit in euangelio]. *WujNT Philipp 2/22.*

»trzymać z ewangeliją« (1): Trzymálemci iá tełz z Euangeljã/ chciałemci iá wyznawać i inšzych iéi nauczac *MurzHist H3v.*

»w ewangeliej walczyć« (1): pomagay tym ktore w Ewánieliey łpołu ze mną walczyły [qui in euangelio simul certarunt mihi] *BibRadz Philipp 4/3.*

»wziąć ewangeliją« (1): Páweł S. nie od człowieká/ ále od łámega Chrifufá wziął był Ewángeliã *WujNT 487.*

Wyrażenia: »klucze ewangelijej« (1): (Pan Piotra św. posłał] iáko Hetmáná woýłká łwego: ktory napierwfy w Rzymie/ kluczmi Ewánieliey łwoiey wrotá krolełtwá niebiełkiego otworzył *SkarŻyw 361.*

»mleko ewangelijej« (1): á tę łtárã Mátkę łwoieę [Kościół rzymski]/ v ktorey mleko Ewánieliey S. złali/ vcźčili. *SkarJedn 326.*

»perły ewangelijej« (1): (Bo do onego czáfu żaden nieśmiał Grekom to iełt pogáńłtwu pereł Ewánieliey wieprzom/ y chleba fynowłkiego płom miotác) [*Vulg Matth 7/6*] *SkarŻyw 536.*

»sieć ewangelijej« (1): wielkość ludzi w tey łieci Ewányeliey łwiętey iełt zágárniona Pánu temu *RejPos 277v.*

»zarze ewangelijej łwiętey« (1): iáko ná łkończeniu zakonu miał ten Pan vmrzeć/ gdy łie zarze Ewányeliey łwiętey rozłwitác miáły. *LubPs F.*

»żniwo łwiętey ewangelijej« (1): y wiernã á mądrã pracã/ wiele dnłz Pánu ná żniwie S. Ewánieliey pozyłkował. *SkarŻyw 462.*

»żywa ewangelija« (5): Żywą Ewángeliã ná tych małz przyładziech/ ktorać zã piłmo łwięte łtanie. *SkarŻyw A4 marg;* ále ktore iełt łowo Boże á ktore nie iełt: ktore z ludzi piłmo iełt/ á ktore z Bogá [...] to podległó rozłádkowi kościelnemu y żywey Ewánieliey: to iełt wrzędnikom kościelnym/ á zwłáłczzá Piotrowi *SkarŻyw 364, A4, A4v, 16.*

Szereg: »ewangelija i nauka« (1): Otołz małz Ewángeliã y náukę tego Vrbaná Papieżá rzymłkie⁸⁰. *KrowObr 68v.*

Przen (7) :

a) *Chrześcijaństwo (6) :* Tho mowi iż łię nie mamy dziwowác iełli pierwłze początki Ewánieliey łá máłe. *BibRadz II 9v marg.*

Zwrot: »do ewangelijej przyłć« (1): Dziwna rzecz/ iáko ten ktory karániem cíelełnym do Ewángeliey przyłzedł z przymułzenia/ więcey niłzi oni wfyłscy ktorzy łámym łłowem powołáni byli/ w Ewángeliey prácował. *WujNT 434.*

Szereg: »ewangelija i kościół« (1): ták też nie połtánowił w Ewánieliey y w kościóle łwoim żadnych krolow áni pánow łwiełkich zã wrzędniki/ iedno tylo Apołtoły y mnielłze káplány *SkarJedn 203.*

Wyrażenie przyimkowe: »pod ewangelijã« (3): ktory onego Bogá łednego (nie inłzego pod zakonem przez Moizełzá/ á inłzego przez Kryftnlá pod Ewánieliã obiáwionego) zowie Oycá Páná łezułowego *GrzegRóżn H3v; CzechRozm 96;* Bo iáko łię trudno práwem y łtátutem Polłkim/ pod Cefárzem broníc [...] także trudno y niepodobno Moizełzowłkimi/ pod Chrifufem y Ewánieliã. *CzechEp 33.*

b) Islam (1) :

Wyrażenie: »turecka wanielija« (1): Tym [twierdzeniem, jakoby i dusza z ciałem umierać miała, heretycy] zawiązali gorszą niżli Turecką Wányelią ábo ráczey pogáńłtwo łwoie niezbożnicy/ ktorzy wzłem łmnienu łwem inż łnfzey počiechy nienáduią. *SkarŻyw* A4.

a. *Nauka chrześcijańska głoszona przez różnego rodzaju niekatolickie wyznania chrześcijańskie* (82) : Tá Ewángelia z gruntu niłłczy papyełtwo y wślyłtkye concilia. *KromRozm I* H4v; á tu łie počęło thowárzyłtwo ofwiáczone [!] Luterow ktore zowiemy protełtántes/ iż łie przed Senatem ofwiáczyli Ewángeliey nieodłtępowác/ á nie iedno w Niemcech/ ále y po inyeh kráinach. *BielKron* 206, 218v, 219v *marg*, 223; *OrzQuin* B3; *WujJud* 17v.

Z *zaimkiem dzierzawczym* (9): ále tá wálzá Ewángelia/ oney łtárey przeciwna/ ktorą Łnter z łtórych Kácerłtw włkrzełł/ łłufłnie nowa y pokátna ielł názwaná *WujJud* 81, 38v, 69v, 90, 245v; *WujNT* 44, 650 *marg*; Toć ich Ewángelia/ gdzie co błędom ich łzkodzi/ wyrzucić z Ewángeliey. *SkarKaz* 382a, 384a.

Zwroty: »dzierzeń ewanjeliją« (1): rzekłem ia łwámi dzierzeń [!] Ewángelią łwięłą w Smáłkáldyey/ według wyznánia wiáry Aufzpurłkiey *BielKron* 226v.

»ewanjeliją kazać« [szyk *zmienny*] (2): A wten tzás Ian Hus w Prádze Ewánielią potzł kázác. *KrowObr* 39v, Rr4.

»przyjąć ewanjeliją« [szyk *zmienny*] (6): *KromRozm I* A3v; Tego też czáłu zálię Aufzpurczánie przyięli Ewángelią/ prołząc Luterá/ áby im dáł káznodzieię dobrego *BielKron* 213v, 205v *marg*, 216V, 226v; [*Kacerzowie wołają*:] Królu z Krółełtwem twym/ Ewányelią przyymi/ Báłwochwáłłtwá przeftáń *OrzQuin* N4v.

Wyrażenia: »fáłszywa ewanjelija« (1): A iż łię tych wiekow náłzych złych námnożyło łudzi/ ktorzy fáłszywą Ewángelią wnołzą y łudzie zarázáią *SkarKaz* 240b.

»insza ewanjelija« = *aliud evangelium Vulg* (4): Dziwno mi to/ że łie ták přetko od thego ktory was wezwáł/ ku łáłce Chryłtułowej/ przenołłie do inłsey Ewángeliey *Leop Gal* 1/6; *WujNT* 103, 2.*Cor* 11/4, *Gal* 1/6.

»konfesyjonistow ewanjelija« (2): Coⁿfelsioniłtwow Ewángelia nie dawna. *WujJud* 38v *marg*, LL3v.

»łuterska ewanjelija« (1): Melánchtoná Flácius nyeyáki łłowak/ ktory w Máydeburku yełł/ yáko łlyłłę/ zá nowego pápiłte ma/ y zá zbyegá od Luterłkyey ewángeliey. *KromRozm I* G2v.

»minister ewanjelijej« (2): Wierny poddány Stániłław Sárnicki Miniłter Ewányeliey Páná Kriłtułowej. *SarnUzn* A3v; *ActReg* 16.

»nauka ewanjelijej« (4): *KromRozm III* E7v *marg*; [*Luter prołł*] áby Páná Bogá prołłili/ áby im záchowáł náukę Ewángeliey/ ábowiem Papięż w Trydenćie łwoimi pomocniki/ okrutnie łie przeciwiemy náłádzili. *BielKron* 224v; *WujJudConf* 80v, 81.

»nowa ewanjelija« [szyk 21 : 8] (29): *KromRozm I* A3v, A4v, D4v; Tegoć nas náuczylá tá Ewánielia nowa/ która nic nieuczyl/ iedno łáiiác á háńbić łtany Przełožone. *OrzRozm* K2v, K2v *marg*; *OrzQuin* K4 [3 r.], L2 [4 r.], L2v *marg*; *BiałKat* 371; okázuiąc łáłłze y zdrády teyto Ewángeliey nowej/ ktora w Polłłce ielł przyczyná nierzádu włzego *WujJud* B3, 81 [2 r.], 89v; [*Jest wielki i wzięty doktor kołcielny*] godziło łię obaczyć iáko vczył: Ielłi ták iáko tá dziliejłza nowa Wánielia: czyli iáko łtáry S. kołciól

Rzymfki. *SkarŻyw* 90; Lutherowe świadectwo/ o iego nowey Ewaⁿgelijey. *ReszPrz* 71 *marg*, 71, 73 *marg*; *WujNT* Yyyyy3; *PowodPr* 42 [2 r.], 76; *SkarKaz* 241a, 417b, Oooob.

»awenjelija nowochrzeńska« (1): Ták Syniftrowie Awenyeliey Nowochrzeńkiéy vczą/ iż niepożyteczny iest chrzeft málých dźiátek *BiałKat* 251.

»ewanjelija Pana Chrystusowa (a. Krystusowa)« (2): *SarnUzn* N3v; A tám zásię/ kędy zá rádá y ftáránim/ ich móści Prálatow/ Krolowie Ewánieliey Páná Chriftułowey do páńftw fwych wpuścić niechćieli *NiemObr* 20.

»ewanjelija pańska« (2): *RejZwierc* Aaa; do tych czáfow náłzych Polfká náłzá nie miáła fzczyrey Ewánieliey Páńfkiey *NiemObr* 15.

»piąta ewanjelija« (1): *WujJud* 4 *cf* »nowa prawda a piąta ewanjelija«.

»prawda ewanjelij« (1): Potym gdy przyślzá prawda fwiętha Ewányeliey Páńfkiey do Polfki/ kthora ácz bylá też y przed tym ále bárzo záwikłána/ y pisał [Rej] Poftillę Polfkim ięzykiem *RejZwierc* Aaa.

»ewanjelija święta« [szyk 7 : 1] (8): [Luteryjanie] Duńskiego Krolá Fryderyká też vpomináli/ áby fnimi przyiął w towarzyftwie Ewángelią fwięta *BielKron* 209v, 204, 209v, 213v, 219v, 225 (8).

»ewanjelija witemberskiej nauki« (1): Ioáchimus Kfiążę Brándeburfkie/ ácz przyiął Ewángelią Witemberfkiey náuki/ wżákże ziednoczenia z drugimi niechćiał *BielKron* 217.

»zjednoczony w ewanjelij« (1): [Heldus] gdy go Cefarz ftał do Niemiec do kfiążąt ziednoczonych w Ewángeliey/ gdy nie według iego woley od kfiążąt odpowiedź wziął/ ofkarzył ie przed Cefárzem *BielKron* 217.

Szeregi: »nowa prawda a piąta ewanjelija« (1): Przeto fie wy [konfesyjoniści] z wáfzą tą nową prawdą/ á piąta Ewángelią/ niemaćie prze co cblubić. *WujJud* 4.

»słowo pańskie to jest ewanjelija« (2): á nietylko w Bernie ále y w drugich miáfteczkách to vczynili opuściwfy mżą obrázy wyrznćiwfy fłowo páńskie/ to iest Ewángelią przyięli wżytkie ludzkie wftáwy odrznćiwfy *BielKron* 205, 226v.

2. *Działalność i nauka Chrystusa spisana przez apostołów w 4 pierwszych księgach Nowego Testamentu lub w księgach zwanych ewangeliami apokryficznymi (1332)* : Nám nauka/ aby żádny wfobie niedufál [...] bo fám pán Iezus w ewanielij mowi nanczaiątz. *OpecŻyw* 35, 21v, 37, 40v [2 r.], 43v, 51 [2 r.]; *OpecŻywPrzedm* C3; *GlabGad* N6; *SeklWyzn* c2, Dv; A fład wyemy iż ták pan Kryftus vczył/ álbo iż był Bogyem? Powyefz z Ewángeliey. A fładże wyefz iż to fą prawdziwe Ewángelie/ ktore mamy? *KromRozm I* K3v, B2v, C3v, [L3]v, L4, L4v [3 r.]; *MurzHist* R; *MurzNT* 241 *żp*; Byłyc też y drugich Apoftólow Ewányelie/ yáko Pyotrowá/ Thomáfłowá *KromRozm II* c4; Mánichei też ftáry zakon zárzncáli: á Ewányeliyá tylko á pímmem Apoftólkim błędow fwych wyelkich á rozmáitych bronili. *KromRozm II* o3v, b4v, cv, c2, c2v [2 r.], c4 (25); *KromRozm III* E6v, E8v, F [2 r.], F3v, G4 (10); *GliczKsiąż* G8v; A tżemu nie powiefz/ w ktorey to Ewánieliey nápiáno/ y ktory też Apoftól tego vtzył *KrowObr* 90, 43v, 50v, 195v, 201v, 207v, Rr, Rr3; *Leop* *B2, *B4v [2 r.], *2v [2 r.], AA3; Czytay wżytkę Poetryá/ Hiftoryá/ Zakon/ y Ewánielią/ od pocztáku fwiátá thego *OrzRozm* H; *BielKron* 86, 144, 195, 463, 467; *BielKronCies* Mmmm3; *Mqcz* 276d; *OrzQuin* P3; *GórnDworz* Q3; Ale gdy fie zyáwił Pan náłz ná fwiát/ á okázác Boftwo fwoie raczył/ iáko o tym Ewányelie

fiwiádczã *RejPos* 142, 1, 5v, 28v, 53, 70v (9); Abowiém Zakón ciéniem był rzeczy przyłżtych: a Ewángelia o Chrytúšie nápiřána/ o iego cudách o Národzeniu/ Męce/ Dořycvczynieniu *BiałKat* 20v, 21 [2 r.], 178v; *GrzegŚm* 16; *KuczbKat* 145, 175, 230; *RejZwierc* 110, 170v; Myć poprořtu a włáfnie eřterzech Ewángeliřtów křięgi Ewángelie zowiemy. *WujJud* 80; *WujJudConf* 30, 90, 205, 244; Mowi bowiem Pan w Ewányeliey *RejPosRozpr* c2, cv, b3v; *RejPosWstaw* 21v, [110²]v, [143²], [143³]v, [143⁴]; *BudBib* A2; *BiałKaz* F4, G3, Hv; *CzechRozm* 125v; iř Márek Ewánieliřtá Piotrá w Rzymie řlucháiac/ prořzony od Rzymian Ewánieliřá řwoię nápiřał/ kthorá Piotr S. ogládawřzy/ pochwaliř y poćwierdziř. *SkarJedn* 88; By nie Rzymřki kořciól [...] iuřby Ewánielia w bářni řię Ezopowe/ iákom rzekř/ obroćiřá. *SkarJedn* 151, 13, 15, 16, 64, 71, 343; *Skarřyw* 133, 135, 183, 362 [2 r.], 364, 456; *MWilkJHist ktv*; *CzechEp* 53 *marg*, 131, 136, 207, 239, 245, 343; *WerKaz* 298; PAn Kryřtus ktory ieřt podobien řiárnun řřzenicznemu/ w Ewánieliey rzecřonemu *ArtKanc* D16v; *LatHar* 109, 476 *marg*, 492, 651, 706 *marg*; [*Zdrowář łaski pełna*] te były pierwřze řłowá Ewángeliey *WujNT* 194; Dwoie křięgi nápiřał Lukař S. Iedne Ewángeliey/ o řpráwách y náukách Pána Chriřtuřowych: á te drugie o řpráwách Apořtolřkich *WujNT* 396, *przedm* 6 [2 r.], 2 řp, 7, 160 *marg*, 187 (65); *WysKaz* 18, 29, 47; *PowodPr* 22; *SkarKaz* 155a, 386a, 514b, 548a; *SkarKazSej* 706b.

ewanjelija czego (1): oto wnet mamy Ewányeliřá thych řwiętych řłow iego/ ktorař nam ná piřmie zořtáwić racřzył Mářtheuř Ewányeliřtá řwięty tymi řłow y. *RejPos* 287.

ewanjelija o czym (9): CZWARTA CZESC Ewángeliey, o przyřřciu P. Chriřtuřowym do Iudřkiej ziemi iá vmęczenie. *WujNT* 77 *marg*, 1 *marg*, 9 *marg*, 14 *marg*, 126 *marg*, 127 *marg* (9).

W porównaniu (1): Przeťoć Grzegorz S. cztery one pierwřze zbory ábo koncylia (Niceńřkie/ Konřtántynopolřkie/ Ephelřkie y Chálcedoneńřkie) ták przyimnie/ iáko cztery Ewángelie *WujNT* 463.

Tytuły: »ewanjelija (řw.) Mateusza, Marka, Łukasza, Jana (řw.); ewanjelija n (řw.) Mateusza, Marka, Łnkasza, Jana, Nikodema; ewanjelija wedřug (wedle, podřug) Matensza, Marka, Łnkasza, Jana; ewanjelija Mateuszowa, Nikodemowa, Filipowa« [*řzyk* 118 : 6] (6.4; 48; 9; 3): [*Piřat*] czetř obyczaiem Rzymřkim s táblice řentencyřá/ ktorař ieřt nápiřána w Ewanielij v Nykodema *Opecřyw* 133; *GlabGad* G; *SeklKat* O4, X4v; Coř to powyádař przećiw ewángeliey S. Yaná *KromRozm I* E3; EVANGELIA VVEDLE MATTHAEVSZA S. *MurzNT Matth* 1; O Philippowey teř Ewányeliey Epiphánius řpomina. *KromRozm II* c4, 13v, o4; *KromRozm III* Fv, M3, M8, N2v; *KrowObr* 97v; řwięta Pana Iezu Chryřřtha Ewángelia podřug Mářká řwiętego. *Leop Mar* 1, *Luc* 1, YY4v [8 r.], ZZ [8 r.], ZZ3v [6 r.], AAA2 [7 r.] (47); In sexto capite Evangelii sancti Ioannis, W řzóřtem rozdzieleniu Enangeliey řwiętego Ianá. *Mącz* 37c; *RejPosWiecz*² 91, 95v [2 r.], 96; *RejPosWiecz*³ 97v; *WujJud* 31, 161; *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* [143³]; *BiałKaz* C2v; *Skarřyw* 364 [8 r.], 457 [2 r.], 537, 538; *LatHar* +++1v, 105, 390, 683, 684 (12); *WujNT przedm* 6, *Matth* 1, s. 4 [2 r.], 124 [3 r.], 125 řp (27); *SkarKaz* Oooo2va.

Zwrot: »ewanjelijá czyťać« (5): Nad Plebanem iednym bárzo chorym czyťaiř Ewánieliřá niektorář wnetře go zlećzył. *Skarřyw* 412; *NiemObr* 15; *LatHar* 330; *WujNT* 390, 483.

Wyrażenia: »czářtka, częřć ewanjelijej« (2 : 1): Náořtátek řá teř ná brzegu náznáczone częřci Ewángeliey/ y inřzych křięg y řiřtów Apořtolřkich *WujNT przedm* 25; Řáčká řepák znáćzy koniec

tey czaftki Ewangeliey ábo Epiftoły/ którą w kościele w Niedziele ábo w Świętá ábo w Pofty czytáią.
WujNT przedm 28, 26.

»czter(z)y ewangelije« (5): A ták nye wífytká náńká Kryftułowá wtych czterzech Ewányeliach wypifaná yeft *KromRozm II* d4; *Leop* *2v [2 r.]; Iednáń wielką ieft śmiałość Budnego/ który porządek czterech Ewangelij pomieftzał *WujNT* 396, 463.

»historyja ewangelijej (świętej)« (6): *RejPos* 141v; Hiſtorya Ewangeliey s. napiána ieft od czterech/ ktorzy v Ezechiá Proroká y w Obiáwienin czterzem zwierzętom íą przyrownáni *WujNT przedm* 32, 26, 33, 35 *żp*, s. 394 *marg*.

»ewangelija (Pana) Jezu(sa) Chryst(ns)a (a. Kryst(us)a) (Syna Bożego)« = *evangelium Iesu Christi filii Dei Vulg* [szyk 10 : 1] (11): Yáńe íą Xłowa w Ewangeliey fyna bożego/ gdzie íam offbie raczył powiedzieć/ v Iána. S. w x. cap. *SeklKat* Pv; POCzáttek Ewangeliey Iezu Chriſtá fyna Bożego. *Leop Mar* 1/1 [*idem WujNT*], *Mar* 1, *Luc* 1; Ewánielia (*marg*) To słowo znaczy ono wefołe poſelſthwo zbáwienia/ ktore nam ieft ípráwione przez Kryftuła/ á miánowicie zámyka íię w Hiſtorye kthorą czterzey Ewánieliſtowie o Kryftuſie nápiáli. (-) Święta Iezuá Kryftuá/ którą Mátheuſz Święty nápiáł. *BibRadz Matth* 1; *LatHar* 684; *WujNT Matth* 1, *Mar* 1, 1/1, *Luc* 1, *Ioann* 1.

»księgi ewangelijej« (5): *KromRozm II* d3; *SkarŻyw* 457; [*Jan jest*] Apoſtoł/ iż piáł do kościołow/ iáko náuczyciel: Ewángeliſtá/ iż księgi Ewangeliey złożył *WujNT* 300, 4 [2 r.].

»pisana ewangelija« [szyk 5 : 2] (7): *KromRozm II* cv; *KromRozm III* B7v; Y wnowym zákonie takze bez pińaney Ewánieliey był przez czás nie máły kościół Chryſtułow. *SkarJedn* 11; *SkarŻyw* A3; A gdy Pan IEZVS w niebo wftąpił/ á pińaney ieſzcze Ewangeliey nie było/ kogoż ludzie ſłuchać mieli? *SkarKaz* 118a, 118a; *SkarKazSej* 698a.

»pismo ewangelijej« [szyk 3 : 1] (4): Cerdo teź [...] nye ítárym zakonem/ który zázncał/ ále Ewányeliey pińmem błędow twoich bronil *KromRozm II* o3, b4; *BielKron* 143v, 199.

»prawa ewangelija« (1): [*przełożeni kościelni*] máią moc potwierdzić Ewángelią y pińmo ś. to ieft/ deklárować ktora ieft práwa Ewángelia/ y ktore práwe pińmo S. *WujNT* 655.

»słowa (świętej) ewangelijej« [szyk 5 : 1] (6): *SeklKat* O4; *CzechEp* 244; *ReszPrz* 39; Y dla tego íi Sákrámentarze y przodek ich Berengárius/ ták te ſłowá ś. Ewángeliey płowác chćieli *SkarKaz* 204b, 204b, 484a.

»ewangelija święta« [szyk 44:14] (58): O ijnńfych íwiętęgo Iána chwálách/ máńs dofytz wewanielij íwiętę *OpecŻyw* 47, 52; *OpecŻywPrzedm* C3; O biłkvpie tego kościoła Rzymńkiego tak rozvmiem/ y tak trzymam/ ieſli í katedry Moizeſzowej/ a zewangeliei íwiętei vczy/ albo przykazvie/ mam go ſłvchać/ iako íamego boga *SeklWyzn* c2v, c2, c3; *SeklKat* O4; *KrowObr* C2v, 44, 45v, 138, 146; *Leop Mar* 1, *Luc* 1; *BibRadz Matth* 1; Rzekł ie y Pan Kryſtus/ iáko Ewányelia s. powieda: O niewiáſto odpuſzczone tobie grzechy *BielKron* 144v, 143v [2 r.], 144, 139, 344; *OrzQuin* Sv; *RejPos* 1, 141v, 225, 278v; *RejPosWstaw* [143²]v; *BialKaz* C3v, H; *SkarJedn* 32; *MWilkhist* B; Boiąć íię takze by go Ewángeliją nie porobiono/ ſłow Ewangelijej ś. ná íię pełno náháftował. *ReszPrz* 39; *LatHar* +5, ++ +1v, +++2v [2 r.], 2 (13); *WujNT przedm* 26, s. 126, 188, 301, 391, (10); *SkarKaz* 204b [2 r.], 484a.

»tekst (świętej) ewangelijej« (5): *MurzNT* 28v; *BiałKaz* C3v, H; A iefli co tákowego Do tego Actu świętego. W tey cbwálebney Hístoriey Nád text świętey Ewángeliey. Będziem przywodzić skąd inąd Niepoczytaycie nam zá błád. *MWilkHist* B, *ktv*.

Szeregi: »historyje i ewangelije« (1): iż ia wierzę iż był Krístus/ [...] y ćirpiał ták iáko o nim hístorie y Ewányelie fwiádlżą *RejPos* 130.

»kazanie apostolskie to iest ewanjelia« (1): [Szymon czarnoksiężnik] wyerzył kazányn ápoštołfkiemu/ to yeft ewányeliey/ okrzcił łye też *KromRozm III* F3.

»pismo i ewanjelija« (1): Y gdy ich pytamy: gdzie. go [syna Bożego] łyflżą mowiącego? powiadaią: w pífmie y Ewángeliey. *SkarKaz* 118a.

»słowo Boże i ewanjelija« (1): A to Aryani [...] z łłowá Bożego y z Ewángeliey grunt błędn fwego myeli. *KromRozm I* M.

»tekst to jest słowa ewangelijej« (1): Lecż tego przewrotnego wykłádu *báčż co mowi* nie przyimuie text/ to iest słowá Ewánieliey *CzechEp* 244.

a. *Wybrany ustęp Ewangelii św. przypadający na określone święto kościelne, czytany w czasie Mszy św., perykopa (891)* : A podkurzáiąc/ tę Ewánielią tzytaćie. wízedł lezns do miáftetzká etc. *KrowObr* 103v, 123, 123v, 161v [2 r.], *Rr3v*; *Regełtr* abo łpołob nalezienia Epíftoł y Ewáńgeley kthore bywáią czytháne y kazáne we fwiętá. *Leop* AAA2; *SarnUzn* F; Iáko łzyrzey vłyflżylż z Ewányeliey/ która iest napíłána przez Mátt. s. tymi łłowyy. *RejPos* 58v; Iako to możelż rozumieć y o tych dwu o ktorých tu Ewányelią powieda. *RejPos* 111v, 1, 4, 8, 9, 19v (70); *BiałKat* 341; Ewángelia byłá powiádana/ z Scápítulum iedenáftego Ianá S. *BiałKaz ktv*, C3; *KarnNap* B4; *SkarŻyw* 28, 55; *MWilkHist* A2v, A4, B, Bv, B3 [2 r.] (31); *LatHar* 79, 682 [2 r.], 684, 685, 688, 748; *Półzołte* małż też ná brzegu połóżono/ kędy łię która Ewángelia ábo Lekeya z łiftu Apóštołfkiego/ ná ktorą niedzielę/ ábo na ktore święto poczyna *WujNT przedm* 25, s. 342, 615, *Vvvvv2v*, *Vvvvv3* źp, *Vvvvv4*; *SkarKaz* 116a [2 r.], 116b, 203a, 418b, 606b (8).

ewanjelija kogo (1): Na cześć Męczennikow łwyętych ábo theż iednego z ołobná/ Ewányelia Máttheufzá fwiętego s piątego kápítul. *RejPos* 336v.

ewanjelija u kogo (25): *RejPos* 273, 291, 319v, 323v, 332v; NA DŹIEN S. BARTŁOMIEIA APOSTOLA, EWANGELIA V LVKASZA W VI. *SkarKaz* 605, 1, 38, 79, 116, 154 (20).

ewanjelija według kogo (3): Ewányelia ná dzień Młodzionkowy/ według Máttheufzá *RejPos* 24v, 128v, 151.

ewanjelija o kim, czym (12): Nadobne przyłtołowánye ku Ewányeliey o łodce/ w ktorey łie Pan woził z zwoleniki łwoimi *LubPs* Y5v *marg*; *RejAp* 164v; Ewányelia o onych trzech Mędrcoch/ ktorzy ofiárowáli Pánu náłzemu *Mirrę Kádzidło* y *Złoto*. *RejPos* 34v, 134v, 144, 147v, 215, 269 (8); *GrzegŚm* 61; *SkarŻyw* 55.

Z zaimkiem wskazującym (242): IŹ thá fwięta Ewányelia iefth przywłáłczżona dzifiefłzey niedzielí/ ktorą zowá *Adwentus* *RejPos* 1; Iáko tu niżey w tey Ewányeliey nápiłáno łtoi/ ktorą *Lukałż* fwięty nápiłał tymi łłowyy. *RejPos* 4v; *Summá* s tey Ewányeliey krotko ná náuki zebrána. *RejPos* 7v, 20v, 38, 40v, 70 [2 r.], 122 [2 r.] (233); S teyże Ewányeliey nádobna *Rółpráwá*/ o powinności

Rodziców w wychowaniu dzyatek *RejPosWstaw* 41 v, 44; *LatHar* 687; Mamy tedy z tey Ewángeliey wielkie świádectwo o Bołtwie Páná náłzeho *SkarKaz* 118a, 117b, 118b, 416b, 548b, 576b, 606a.

Tytuł (1): Ewányelia wedłóg Ianá s. nápiána w iego trzeciem położeniu/ która lye też może tráfić na dzyeń Troyce łwiętey. *RejPos* 151.

Wyrażenia: »ewanjelije dni łwiętych« (2): Páciérz, Credo/ Bożé przykázanie Euangeljé dni łwiętych/ łá nauki chrzęcjańłkiéi fumną *MurzNT* 28v *marg, kt.*

»ewanjelija dzisiejsza, dnia dzisiejszego« [*szyk 19 : 17*] (34 : 2): láko o tym Lukáłz łwięty piłze w Ewányeliey dnia dżifieyłzeho *RejPos* 33v; Słowá Páná náłzeho/ wzięte zá fundáment z Ewányeliey dżifieyłzey ku pociefze y ku náuce náłzey/ łá te *RejPos* 131v, 5v, 8, 17v, 41, 44v (27); *BiałKaz* C2, D2, E4v, F4v; Y teraz prósim pokornie/ áby nam Doktor y miłtrz náłz wnątrzný/ do rozumienia tych dwu przypowiełci w dżifieyłzey Ewángeliey otworzyć raczył. *SkarKaz* 82b, 5a, 275a [2 r.], 484a.

»ewanjelije niedzielne« (4): *MurzNT kt*; Koniec Regelstru Epiłtoł y Ewángelii Niedzielných. *Leop AAA2*; *RejPos* 263; *WujNT przedm 25 marg.*

»ewanjelije odłwiętné« (1): Ewángelie y Epiłtoły Niedzielne y odłwiętné. *WujNT przedm 25 marg.*

»ewanjelije roczne« (1): Máłz do tego czáłu wćiefzne Zywoty łwiętych/ máłz Kátholické wykłády Ewángelii roczných *LatHar* +3v.

»ewanjelija łwięta« [*szyk 138 : 19*] (157): Šwiętey Ewánieliey tzytánie/ niechay nam będzie zbáwienie/ y wietzne obronienie. *KrowObr* 161 v; Co łzyrzey zrozumiey z Ewányeliey łwiętey/ gdy iá tobie nabożnie rozmyłłáć będąyemy/ którą nápiána Ian łwięty tymi łłowy. *RejPos* 117v, 1 [2 r.], 4, 11, 186, 186v (154); *RejPosWstaw* 44; *MWilKHist B.*

»tekst łwiętey ewanjelijej« (1): A ten wczynim ordynek Przez teráznieyłzy Act włzytek. Będziem czyłzć po łentenciey Text łwiętey Ewángeliey. *MWilKHist B.*

Wyrażenia w funkcji tytułóv: »ewanjelija ku czci dziewicam, na czełć Męczenników« [*szyk 1 : 1*] (2): Ewányelia ku czci dzyewicam *RejPos* 340, 336v.

»ewanjelija na św. Sebastian (a. Mikołáj, a. Maciej), na (łwiąteczny a. wielki) wtorek (a. łródeł, a. czwartek), na połwiącanie kołciołá« [*szyk 8 : 1*] (3 : 4 : 2): Ewáng: ná ł. Máciey/ y na ł. Fráncifzek. *WujNT* 46 *marg*, 24 *marg*, 105 *marg*, 214 *marg*, 327 *marg*, 346 *marg*, Vvvvv4v; *SkarKaz* 452, 154.

»ewanjelija na dzień Andrzeja łwiętego (a. łw. Marii Magdaleny, a. Narodzenia ł. Jana itp.); na dzień pogrzebu, łwiąteczny, wtorkowy po Wielkiej Nocy itp.; na dni krzyżowe (a. panien, a. łwiąteczne dni)« [*szyk 52 : 58*] (99; 7; 4): Ewányelia ná dzyeń ofiárowánie Páńłkiego do kołciołá wedle włtáwy zakonney co dzień Gromnicámi zowiemy. *RejPos* 55; Ewányelia trzecia na Šwiąteczne dni włtáwiona/ którą nápiána Ian s. *RejPos* 145v; Ewányelia ná dzień pogrzebu człowieká Krzełciáńłkiego/ którą nápiána Ian s. *RejPos* 352, 17v, 107v, 110v, 273v, 328v (25); Ewángelia na dni Pánien y Wdow S. *WujNT* 55 *marg*; Ewángelia na dzień ł. Piotrá y Páwłá/ y łtolice Piotro. *WujNT* 65 *marg*; *WujNT* 1 *marg*, 17 *marg*, 36 *marg*, 367 *marg*, Vvvvv4 [11 r.] (77); NA DŽIEŃ S. BARTŁOMIEIA APOSTOLA, EWANGELIA V LVKASZA W VI. *SkarKaz* 605, 240, 273, 483, 513, 547 (8).

»ewanjelija na Mszej za umarłe, ewanjelija na pirwszej (a. drugiej) Mszej Bożego Narodzenia« [szyk 6 : 1] (5 : 2): Ewángelia na Mfzey zá vmárłe. *WujNT* 321 *marg*, 196 *marg*, 197 *marg*, 327 *marg*, 328 *marg*, 351 *marg*, Vvvvv4v.

»ewanjelija na (pierwszą, a. drugą a. kwietną itp.) niedzielę (po Trojcy, a. Adwentu itp.)« [szyk 12 : 10] (22) : Ewányelia na pirwżą Niedzielę po wielkiey nocy *RejPos* 117v, 125, 161, 263; Ewángelia ná Kwietną Niedzielę. *WujNT* 85 *marg*, 29 *marg*, 33 *marg*, 45 *marg*, 75 *marg*, 123 (8); *SkarKaz* 1, 38, 116, 203, 273, 309 (10).

»ewanjelija na święto Ciała Bożego, jednego Męczennika, Doktorow itp.« [szyk 6 : 4] (10): Ewángelia ná święto Doktorow. *WujNT* 18 *marg*; Na Świętá wdow y białychgłow S. [...] Ewángelia 55 *WujNT* Vvvvv4v, 328 *marg*, 362 *marg*, 366 *marg*, Vvvvv4, Vvvvv4v [1 r.].

»ewanjelija (pirwej, wtorej, szostej itp. niedziele (po Wielkiejnocy, po Świątkach itp.)« [szyk 72 : 46] (118): Ewányeliya Pirwżza s fwym wykładem Niedziele Adwentowey. *RejPos* 1; Ewányelia fzołtey Niedziele po Troycy świętey/ którą nápiłał Matth. s. w v. ká. *RejPos* 177v, 8, 11v, 27v, 37v, 41 (43); Niedziele 3. w poft Epift: 676. Ew: 239. *WujNT* Vvvvv3, 18 *marg*, 25 *marg*, 32 *marg*, 36 *marg*, Vvvvv3v [24 r.] (75).

»ewanjelija o św. Ewanjelistach, św. Męczenniku, Wyznawcy itp.« (13): Ewányelia o wiernych wyznawczocho łłowa Bożego żywych y zmárłych *RejPos* 343v; Ewángelia o iednym Męczenniku. *WujNT* 66 *marg*, 99 *marg*, 102 *marg*, 173 *marg*, 233 *marg*, 234 *marg* (12).

»ewanjelija pirwsza po świętej Trojcy itp.« (3): Ewányelia wtora po Niedzieli Adwentowey *RejPos* 4v, 157, 165.

»ewanjelija w dzień Bożego Narodzenia, św. Wawrzyńca, poświęcania kościoła, pogrzebu itp.« [szyk 12 : 5] (17): Ewángelia w dzień Trzech Krolow. *WujNT* 5 *marg*; Ewángelia w dzień podnieśienia Krzyża S. *WujNT* 356 *marg*, 6 *marg*, 15 *marg*, 41 *marg*, 77 *marg*, 145 *marg* (17).

»ewanjelija w (pirwszą, wtora itp.) niedzielę Przewodną, Wielkonocną, po Trzech Krolach itp.« [szyk 14: 6] (20): Ewángelia w wtora Niedz: po trzech Krolách. *WujNT* 307 *marg*; Ewángelia w Niedzielę Przewodną. *WujNT* 384 *marg*, 14 *marg*, 100 *marg*, 152 *marg*, 184 *marg*, 198 *marg* (20).

»w (wstępny, Wielki itp) wtorek, czwartek itp. po 3 niedzieli w post, Kwietnej niedzieli itp. ewanjelija« [szyk 55 : 43] (98): Ewángelia w pierwży Piątek w poft. *WujNT* 20 *marg*; Ewángelia we czwartek po 3. Niedz: w poft. y w Sobotę po Świątkách. *WujNT* 207 *marg*, 32 *marg*, 49 *marg*, 61 *marg*, 62 *marg*, 350 *marg* (98).

»ewanjelija wielkonocne niedziele, wielkonocna« (2 : 1): *OpecŻyw kt*, 171v; Ewanieliá wielkonotzné niedziele w wirłfyki przelożoná *OpecŻywSandR nlb* 5v.

»ewanjelija w wigilią, w oktawę św. Mateusza, święteczną itp.« [szyk 12 : 12] (20 : 4): Ewángelia w wigilią w niebowzięcia Panny Máriey: y w dzień Panny Máriey Snieżney. *WujNT* 240 *marg*; W oktawę Trzech Krolow Ewán: 303. *WujNT* Vvvvv2v, 2 *marg*, 7 *marg*, 59 *marg*, 188 *marg*, 210 *marg* (24).

Szeregi: »ewanjelija albo historyja« (1): Ewányeliya álbo Hiłtoria ná dzień národzenia Páńńkiego. *RejPos* 17v.

»ewanjelija a ta wdzięczna przypowieść Pana naszego« (1): iż tá święta Ewanyelia/ á tá wdzyeczna przypowieść Pána nášzego [...] miałaby być ku wielkiej pociefze [...] nędznego káždego á vpádłego człowieká *RejPos* 166.

3. *Książka zawierająca cały tekst lub fragmenty Ewangelii albo cały Nowy Testament* (63) : *MurzHist* G3, H2v; *DiarDop* 100; *OrzRozm* M2v; *RejAp* 119v [2 r.], 201; Zá tymżeć też to idzie/ że y ná Ewángelią przysięgáiąc przez Pána Bogá lámego przysięgáią/ ktorego sie prawdá w Ewángeliey zámyka y obiálnia. *KuczbKat* 285; *WujJud* 62; Potym klęcząc poprzyfiągł wšytko trzymác trwále/ Y ze wšytkich sił fluby fwoie spełnić w cále. Obie ręce położył/ na Ewanyelią/ Aby mu ták Bog pomogł na tę Profesyą. *StryjWjaz* C2; Gdy go śpyta on przyiáciel/ gdzieś onę Ewánielią podział? powie/ ifz przeczytawšy one fłowá: Przeday co mašz/ á day vbogim/ y ksiąŹkim przedał. *SkarŹyw* 97, 97, 135 [2 r.], 140, 195, 371 (16); Niech fię pišmem iáko chcá zdobią/ niech Ewángelią na czele wiążą/ niech Apoštolškie Lišty w zanádrách nošzą [...] Non habet veritatem, qui non tenet vnitatem *ReszPrz* 99; *ReszList* 151; *WujNT* 98 [2 r.], *Apoc* 14/6, s. Bbbbbbb3; którzy przysięgá obwiázáni táme przy tym Tribunale/ w též róte ná Ewánielią bydž máią *SarnStat* 854; *PowodPr* 48 marg.

W rotach przysięg sądowych (10): Forma iuramenti Regy Przyšzyagamy na thy šzwyathe Ewangelye vedleg [!] zakonv nášchego chrzešcyaníškyego przešz pana boga sztworzyczyela nyeba y zyemye yšz pokoy y przyaczyelšzthwo bądzemy chovacz. *LibLeg* 3/33v; Tá k mi tego Pan Bog dopomagay/ y tá tho Święta Boža Ewánielia. *KrowObr* 128v, 127v; *BielKron* 329v; Tá k mi Bože pomagay/ y té święte boškie Ewanyelie. *SarnStat* 124; Tá k mi Pánie Bože pomoz/ y święta Ewánielią. *SarnStat* 445 [*idem* 458], 36, 347, 458, 1125.

Tytuł: »ewanjelija św. Mateusza« (1): Ewánielią S. MáttheuŹá pogržeć zlobą kazał. *SkarŹyw* 537 marg.

Wyrażenia: »boža, boska ewanjelija« (3 : 2): *KrowObr* 127v, 128v; Iešt też y to Przysięgá/ kiedy [...] przez štworzone rzeczy przysięgamy: iáko przez święte Boškie Ewángelie/ przez Krzyž/ przez Košci/ y przez imię Świętych/ y przez rzeczy inšze. *KuczbKat* 285; *SarnStat* 124, 1125.

»księgi, książki ewanjelijej (świętej)« (5 : 4): *KromRozm III* I4v; Pothym pokláda ręcze obie ná Kšięgach Ewanyeliey/ ktore przed nim Arcybškup trzyma/ mowiąc: Sic me Deus adiuuet, et haec fancta Euangelia. *StryjWjaz* Dv; Kšięžki Ewánieliey S. drogo opráwione. *SkarŹyw* 133 marg, 133, 135 [2 r.], 457, 520; *PowodPr* 49.

»pisana ewanjelija« (1): dał iey onę pišaną Ewángelią mowiąc: to twoiá na tym šwiećie obroná [...] onf wziąwšy kšięžki ogládáiąc ie rzekłá *SkarŹyw* 135.

»święta ewanjelija« [szyk 19 : 7] (26): *LibLeg* 3/33v; *KrowObr* 127v, 128v; Przysięga też Krol ná świętą Ewánielią/ y ná święty Krzyž/ pošlubuiąc wiáre Krolewšką šwá Pánu Bogu/ Ewánieliey świętey/ y Krzyžowi świętemu *OrzRozm* M2v, Gv; iż ná ktorego chorego położył šwiętą Ewanyelią/ był zdrow. *BielKron* 144, 329v [2 r.]; *OrzQuin* T4; *RejAp* 120; *KuczbKat* 285; *WujJud* 62; *SkarŹyw* 133 [3 r.], 135, 457, 520; dotknąwšy fie świętych Ewánieliy [*tactis sacrosanctis evangeliis JanStat* 853]/ y odłóżywšy ná štronę przyiažń [...] będą kárác Šędzie y Vrzędniki w czynieniu špráwiedliwošci niedbálé *SarnStat* 1076, 36, 124, 347, 445, 458, 1125.

W przen (2) :

Wyrażenie: »księgi ewangelijey« (1): Z takich sie kfiąg Ewanyelijey Apoštoł chlubi mowiąc: wy iesteście list y kfięgi náfze/ pifane ná wáfzych fercách ktore wfzyscy ludzie czytać y wiedzieć onim mogą. *SkarŻyw* A4v.

Szereg: »księgi i ewangelije« (1): Widzisz iákoć do takich kfiąg y do takiej Ewanyelijey vkázuie/ y ciebie odsyła mowiąc [...] bo iáko żywy obraz rychley wzruszy á niżli málowány: tak żywa Ewanyelija wprzykładzie y życiu rychley ci sie wpożytek duchowny obroci. *SkarŻyw* A4v.

4. *Część Mszy św. (13) : BierRaj* 19; [*Przodkowie nasi*] gdy Ewanieliey w Kościele słucháli/ z nożen mieczá do połowice dobywáli *OrzRozm* M3v; W łobotę záfię ná zámku/ Arcybiskup Gnieźnieński Mízá miał [...] po Ewanieliey Biskup Krákowki Sámmel Mácieiowski dofyć dobre y długie kazanie wczynił *BielKron* 425v, 158, 329v, 330; *SkarJedn* 216; *SkarŻyw* 173, 511; Przy Offercie (po Ewángeliey/ ábo wyznániu wiáry) Modlitwá W. Ianá Lánšpergiuszá. *LatHar* 92, 89 [2 r.]; *PowodPr* 43.

5. *Czynność głoszenia ewangelii; evangelium Vulg, PolAnt* (7) : Wiećie theż y wy Filipenšowie/ iż ná początku Ewanieliey/ gdym wyłzedł z Mácedoniey/ żaden mi Kościoł nie wżyczał co fię tycze dánia y wzięcia/ iedno wy łami. *BibRadz Philipp* 4/15 [*przekład tego samego tekstu Czech26, WujNT*]; *CzechRozm* 26; Owżem przeciwnym obyczáiem/ wyżrzawšy że mi iest zwierzona Ewángelia nieobrzezánia/ iáko Piotrowi obrzezánia/ (ábowiem ten ktory dał moc Piotrowi na Apostolštwo obrzezánia: dał moc y mnie miedzy Pogány) *WujNT Gal 2fl, Philipp* 4/15.

Zwrot: »w ewangelijey pracować, robić« = *laborare in evangelio Vulg* [*szyk zmienny*] (2 : 1): Proszę też y ciebie rodzony álbo prawdziwy towarzysšn pomagay tym ktorzy šemną robili w Ewángeliey *Leop Philipp* 4/3; *WujNT Philipp* 4/3, s. 434.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Do tego przydáć sie może Reieftr, nie Regeftr, Aniól, Ewanielia, etc. nie Angiól, ani Ewángelia. *JanNKar* E4.

Gf EWANJELIJON, EWANJELIJUM, KAKANJELIJA